

ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΦΙΛΟΛΟΓΩΝ
ΣΤΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ
Δ' ΚΥΚΛΟΣ (2024 – 2025)

ΘΕΜΑ: Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΣΤΟ ΛΥΚΕΙΟ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΣΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ
ΚΑΙ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ

Πανεπιστήμιο Κύπρου
Τμήμα Βυζαντινών και
Νεοελληνικών Σπουδών

1^η διάλεξη: Τετάρτη, 29 Ιανουαρίου 2025,
ώρα 18:00 -19:00

- ▶ **Θέμα:** Μεθοδολογικές εισηγήσεις για τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο
- ▶ **Εισηγητής:** Λεωνίδας Γαλάζης, διδάκτωρ Νεοελληνικής Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου – Πρώτος Λειτουργός Εκπαίδευσης, Υπουργείο Παιδείας, Αθλητισμού και Νεολαίας

Δομή της εισήγησης

- ▶ Εισαγωγή
- ▶ Οδηγίες για τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογοτεχνίας Λυκείου
- ▶ Η θέση της διδασκαλίας του λογοτεχνικού βιβλίου στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογοτεχνίας Λυκείου της Ελλάδας
- ▶ Η διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου: προτεινόμενα στάδια
- ▶ Ενδεικτικές μεθοδολογικές εισηγήσεις γύρω από τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο
- ▶ Η αξιολόγηση του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο
- ▶ Ανακεφαλαίωση
- ▶ Συζήτηση

1. Εισαγωγή [1]

- ▶ **Η διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου μέσα στο ευρύτερο κοινωνικό συγκείμενο**
- ▶ Η διαπίστωση, ότι οι νέοι μας (και όχι μόνο) δεν διαβάζουν λογοτεχνικά βιβλία στον ελεύθερό τους χρόνο, αποτελεί κοινό τόπο.
- ▶ «Σύμφωνα με έρευνα της Eurostat η Κύπρος βρίσκεται στην προτελευταία θέση μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ανάγνωση βιβλίων» (04/09/2024): <https://www.kathimerini.com.cy/gr/kypros/1-giati-den-eimaste-bibliofagoi>
- ▶ <https://thenewpublishingstandard.com/2024/08/19/eurostat-survey-cyprus-performs-poorly-in-the-reading-stakes/>

1. Εισαγωγή [2]

Η κατάσταση αυτή οφείλεται σε πολλαπλά αίτια και σύνθετους παράγοντες και όχι μόνο στη δεσπόζουσα θέση που κατέχει η τεχνολογία στη ζωή μας.

Πάντως, είναι γεγονός ότι οι μαθητές/-τριες, στην πλειονότητά τους δεν έχουν κίνητρα και δεν επιλέγουν την ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων ως έναν από τους τρόπους αξιοποίησης του ελεύθερού τους χρόνου.

- Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η εκπαίδευση καλείται να διαδραματίσει αντισταθμιστικό ρόλο και να μεταλαμπαδεύσει στους νέους την αγάπη για το διάβασμα και γενικότερα τη φιλιαναγνωσία, ως αξία και ως στάση ζωής.

1. Εισαγωγή [3]

- ▶ **Προϋπάρχουσες εμπειρίες των μαθητών/-τριών Λυκείου - Η διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Γυμνάσιο**
  - Τα τελευταία τρία χρόνια η διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Γυμνάσιο έχει τεθεί σε νέες βάσεις.
  - Για τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου διατίθενται δώδεκα (12) περίοδοι.
  - Δεν καθορίζεται κεντρικά κοινό βιβλίο για όλους/όλες τους/τις μαθητές/-τριες μιας τάξης.
  - Διαδικασία επιλογής του λογοτεχνικού βιβλίου: Η επιλογή του βιβλίου γίνεται στην τάξη: Αφιερώνεται χρόνος για την παρουσίαση ή/και για τον από κοινού καθορισμό των κριτηρίων επιλογής, για παρουσίαση του μικρού καταλόγου των βιβλίων και τέλος για την επιλογή του/των βιβλίων από τους/τις μαθητές/-τριες και τον/τη διδάσκοντα/-ουσα. Βλ. https://sch.cy/sm/278/synoptikes_odigies_didaskalias_logotechnikou_vivliou_gym_lyk.pdf

1. Εισαγωγή [4]

- Η συγκεκριμένη διδακτική πρακτική (δηλαδή η διδασκαλία διαφορετικών λογοτεχνικών βιβλίων σε κάθε τμήμα) εδράζεται στα πορίσματα σχετικών μελετών και ερευνών, με βάση τις οποίες η παροχή στους/στις μαθητές/-τριες της ευκαιρίας να έχουν λόγο στην επιλογή του λογοτεχνικού βιβλίου αποτελεί σημαντικό κίνητρο φιλιαναγνωσίας.
- Από την άλλη, θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικό το βιβλίο σε κάθε τμήμα να είναι το ίδιο για όλους (ή για πολύ λίγες επιμέρους ομάδες), ώστε να υπάρχουν οι προϋποθέσεις για αποτελεσματική συζήτηση, με βάση την ενδεικτική προτεινόμενη πορεία διδασκαλίας.
- Η διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Γυμνάσιο αποσκοπεί πρωτίστως στην ανάπτυξη της φιλιαναγνωσίας, με δεδομένο ότι σε μεγαλύτερες ηλικίες είναι πια πολύ δύσκολο να αναπτυχθεί αυτή.

1. Εισαγωγή [5]

- ▶ Σε τι αποσκοπεί η διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Γυμνάσιο - Δείκτες επιτυχίας και επάρκειας:

<p>18. Να επιλέγουν με αισθητικά κριτήρια λογοτεχνικά βιβλία και να πραγματοποιούν βιβλιοπαρουσιάσεις στο πλαίσιο της λέσχης ανάγνωσης στην τάξη, αξιοποιώντας τη σχολική, δημοτική ή άλλη βιβλιοθήκη.</p> <p>Να λαμβάνουν μέρος σε λογοτεχνικά ιστολόγια και άλλες δημιουργικές δραστηριότητες για την ανάπτυξη φιλιαναγνωσίας.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • αισθητικά κριτήρια επιλογής λογοτεχνικών κειμένων • τρόποι βιβλιοπαρουσίασης • διαδικασίες εντοπισμού βιβλίων σε βιβλιοθήκες • λογοτεχνικά ιστολόγια • φιλιαναγνωσία
--	--

(Δείκτες επιτυχίας και επάρκειας Γυμνασίου: https://sch.cy/sm/212/ap_deiktes_eparkeias_epitychias.zip)

1. Εισαγωγή [6]

- Προϋποθέσεις για την αποτελεσματική υλοποίηση των δεικτών επιτυχίας και επάρκειας:
  - Πλήρης λειτουργία των σχολικών βιβλιοθηκών
  - Εμπλουτισμός των βιβλιοθηκών με σύγχρονα λογοτεχνικά βιβλία
  - Ανάπτυξη και υλοποίηση ευρύτερων δράσεων φιλιαναγνωσίας στη σχολική μονάδα
  - Συνάρτηση με τους δείκτες διά βίου μάθησης και συστηματική υλοποίηση μέσω των κατάλληλων δραστηριοτήτων

Βλ. περισσότερα:

https://econtent.schools.ac.cy/mesi/logotechnia/imerides_seminaria_synedria/proairetika_pi/2022_2023_proairetika/parousiasi_didaskalia_logotechnikou_vivliou_me.pptx

2. Οδηγίες για τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογοτεχνίας Λυκείου [1]

- ▶ Οι ακόλουθοι γενικοί σκοποί του μαθήματος της Λογοτεχνίας υλοποιούνται μέσω της διδασκαλίας του λογοτεχνικού βιβλίου:
  - η καλλιέργεια σταθερής αναγνωστικής σχέσης με τη λογοτεχνία και εκτός σχολικού περιβάλλοντος (φιλιαναγνωσία)
  - η αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου σε δημιουργικές δραστηριότητες (όπως η φιλιαναγνωσία)
  - η καλλιέργεια της ευαισθησίας και του αισθητικού κριτηρίου των μαθητών/-τριών

(https://sch.cy/sm/212/ap_genikos_skopos_mathimatos.zip)

2. Οδηγίες για τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογοτεχνίας Λυκείου [2]

- ▶ Γενικές μεθοδολογικές εισηγήσεις:
  - ❑ συνεργατικές και βιωματικές μορφές μάθησης
  - ❑ εκσυγχρονισμός της διδακτικής «τεχνολογίας»
  - ❑ «ολιστική» γνώση και η «διαθεματικότητα»
  - ❑ αρχή της «παιδαγωγικής διαφοροποίησης»
  - ❑ αναγνωστική πρόσληψη των λογοτεχνικών έργων: η τάξη ως αναγνωστική κοινότητα
  - ❑ κατανόηση – ανάλυση – ερμηνεία
  - ❑ συνανάγνωση – σύγκριση – αντιπαραβολή με άλλα λογοτεχνικά έργα και με άλλα έργα τέχνης

2. Οδηγίες για τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογοτεχνίας Λυκείου [3]

- ▶ Γενικές μεθοδολογικές εισηγήσεις (συνέχεια):
  - ❑ αποτίμηση-αξιολόγηση του λογοτεχνικού έργου, με κριτήρια:
    - α) την αισθητική του αξία
    - β) την ανθρωπογνωστική του αξία
    - γ) την αξία του μέσα στο λογοτεχνικό είδος, στη λογοτεχνική παράδοση στην οποία εντάσσεται, αλλά και τη μεταγενέστερη «τύχη» του, μέχρι τη σύγχρονη εποχή.
  - ❑ ανάπτυξη της δημιουργικότητας των μαθητών/-τριών μέσω της βαθμιαίας εξοικείωσής τους με συγγραφικές πρακτικές

2. Οδηγίες για τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογοτεχνίας Λυκείου [4]

<p>29. Να αναπτύξουν κριτική φιλιαναγνωστική στάση και να είναι ικανοί:</p> <ul style="list-style-type: none"> - να πραγματοποιούν βιβλιοπαρουσιάσεις στο πλαίσιο της λέσχης ανάγνωσης στην τάξη - να συμμετέχουν σε λογοτεχνικά ιστολόγια και άλλες δημιουργικές δραστηριότητες.	<ol style="list-style-type: none"> 1. μελέτη βιβλιοπαρουσιάσεων έντυπων και ηλεκτρονικών λογοτεχνικών περιοδικών και εφημερίδων 2. επιλογή βιβλίων με αισθητικά και λογοτεχνικά κριτήρια με αξιοποίηση της σχολικής, δημοτικής ή άλλων βιβλιοθηκών 3. καθοδήγηση για μελέτη ενός ολοκληρωμένου λογοτεχνικού έργου 4. ενθάρρυνση για εμπλοκή και συμμετοχή σε λογοτεχνικές και άλλες καλλιτεχνικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τη λογοτεχνία
--	--

Δείκτες επιτυχίας και επάρκειας Λυκείου

https://sch.cy/sm/212/ap_deiktes_eparkeias_epitychias.zip

2. Οδηγίες για τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογοτεχνίας Λυκείου [5]

- ▶ Στη Λογοτεχνία Λυκείου Κοινού Κορμού: Τα διδασκόμενα λογοτεχνικά βιβλία καθορίζονται κεντρικά από το ΥΠΑΝ.
- ▶ Για τη διδασκαλία τους αφιερώνονται οκτώ (8) διδακτικές περιοδοί.
- ▶ Αξιολόγηση:
  - Διαμορφωτική/συντρέχουσα
  - Ανάθεση εργασιών και παρουσίαση (ανεστραμμένη τάξη)
  - Τελική αξιολόγηση: Μία ερώτηση για το λογοτεχνικό βιβλίο στο διαγώνισμα Β' Τετραμήνου και στην Κεντρική Εξέταση/Παγκύπριες Εξετάσεις [Γ' Λυκείου]

2. Οδηγίες για τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογοτεχνίας Λυκείου [6]

- ▶ Για την αξιολόγηση του λογοτεχνικού βιβλίου:

«Τέλος, αναφορικά με τις “ανοιχτές” μορφές επαφής των μαθητών με τη λογοτεχνία, όπως η **δημιουργική ανάγνωση ενός ολόκληρου βιβλίου** ή η δημιουργική γραφή, το γεγονός ότι δύσκολα μπορούν να “σταθμιστούν” με τα συμβατικά κριτήρια αξιολόγησης, δεν σημαίνει ότι δεν μπορούν να αξιολογηθούν καθόλου: η δημιουργική επίδοση ενός μαθητή είτε **ως “επαρκούς” αναγνώστη ενός λογοτεχνικού έργου** είτε ως “δημιουργού” που αμιλλάται με πρωτότυπο τρόπο -και δεν μιμείται- το πρότυπό του, πρέπει ευλόγως να συνυπολογίζεται στη “γενική βαθμολογία” του και μάλιστα να ενισχύεται [...]». Βλ. https://sch.cy/sm/212/ap_axiologisi.zip

2. Οδηγίες για τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογοτεχνίας Λυκείου [7]

- ▶ Στη Λογοτεχνία Λυκείου Εμβάθυνσης Β' και Γ' Λυκείου:
  - Αφιερώνονται 16 (δεκαέξι) διδακτικές περιοδοί για τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου.

<p>34. Να αναπτύξουν κριτική φιλιαναγνωστική στάση και να είναι ικανοί να:</p> <ul style="list-style-type: none"> - πραγματοποιούν βιβλιοπαρουσιάσεις στο πλαίσιο της λέσχης ανάγνωσης στην τάξη - συμμετέχουν σε λογοτεχνικά ιστολόγια και άλλες δημιουργικές δραστηριότητες. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. μελέτη βιβλιοπαρουσιάσεων έντυπων και ηλεκτρονικών λογοτεχνικών περιοδικών και εφημερίδων 2. επιλογή βιβλίων με αισθητικά και λογοτεχνικά κριτήρια αξιοποιώντας τη σχολική, δημοτική ή άλλες βιβλιοθήκες 3. καθοδήγηση για μελέτη ενός ολοκληρωμένου λογοτεχνικού έργου 4. ενθάρρυνση για εμπλοκή και συμμετοχή σε λογοτεχνικές και άλλες καλλιτεχνικές δραστηριότητες που σχετίζονται με τη λογοτεχνία 	<p>Μελέτη ολοκληρωμένων λογοτεχνικών έργων –πεζών ή ποιητικών –, που προτείνονται για τη Λέσχη Ανάγνωσης ή άλλων που θα προταθούν στο πλαίσιο του μαθήματος από τους/τις μαθητές/μαθήτριες, τον διδάσκοντα/τη διδάσκουσα.</p>
--	---	---

2. Οδηγίες για τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογοτεχνίας Λυκείου [8]

- ▶ Με βάση τις οδηγίες που περιέχονται στο Α.Π. Λογοτεχνίας, παράλληλα με τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου, ενδείκνυται να οργανώνονται και άλλες δράσεις φιλιαναγνωσίας στο σχολείο.
- ▶ Η πλήρης και αποτελεσματική λειτουργία της σχολικής βιβλιοθήκης κρίνεται ιδιαίτερα σημαντική.

3. Η θέση της διδασκαλίας του λογοτεχνικού βιβλίου στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογοτεχνίας Λυκείου της Ελλάδας

- ▶ Με βάση τις Οδηγίες για το Πρόγραμμα Σπουδών Λογοτεχνίας (ΦΕΚ 2953/4-5-2023 (Λύκειο) του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού της Ελλάδας:

«Στη διαμόρφωση του νέου ΠΣ [Προγράμματος Σπουδών] της Λογοτεχνίας στο Λύκειο λαμβάνονται υπόψη οι εξής παραδοχές για τη λογοτεχνία, αλλά και για τη διδασκαλία της:

- Υπηρετεί τη μετεξέλιξη της σχολικής τάξης σε **αναγνωστική κοινότητα** και την καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας μέσω της ανάγνωσης και της μελέτης εκτενών, κατά προτίμηση αυτοτελών έργων.
- Αξιοποιεί τη **συνάντηση των λογοτεχνικών έργων με άλλες μορφές συμβολικής αναπαράστασης** και τη σταδιακή **ανάπτυξη αισθητικών κριτηρίων** στους/στις μαθητές/-τριες».

3. Η θέση της διδασκαλίας του λογοτεχνικού βιβλίου στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογοτεχνίας Λυκείου της Ελλάδας [2]

«Στο Λύκειο, περαιτέρω, αναγνωρίζεται και αξιοποιείται η δυνατότητα των λογοτεχνικών έργων:

- Να προκαλούν και να αναπτύσσουν τον ηθικό και φιλοσοφικό στοχασμό.
- Να αποτελούν πεδίο διερεύνησης της ιδιαίτερης σχέσης ανάμεσα στην ανθρώπινη σκέψη και γραφή με την κοινωνία και την ιστορία.
- Να οδηγούν τους/τις αναγνώστες/-τριες στην προσέγγιση του ήθους, με την αριστοτελική έννοια, της ψυχολογίας και της δράσης των χαρακτήρων.

Μέσω της δημιουργικής γραφής, τα λογοτεχνικά έργα βοηθούν τους/τις μαθητές/-τριες να αντιληφθούν τα πολλαπλά οφέλη της συγγραφικής πράξης ως εκφραστικής και επικοινωνιακής δυνατότητας».

3. Η θέση της διδασκαλίας του λογοτεχνικού βιβλίου στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογοτεχνίας Λυκείου της Ελλάδας [3]

Ακολουθώς επισημαίνεται ότι στην Α' και Β' Λυκείου διδάσκεται «σε ορισμένο χρονικό διάστημα εκτενές αυτοτελές λογοτεχνικό κείμενο, κατά προτίμηση μυθιστόρημα και θεατρικό έργο, αντίστοιχα. Η επιλογή των κειμένων αυτών, ο τρόπος οργάνωσης της διδασκαλίας και η ενεργοποίηση των μαθητών/-τριών κατά την ανάγνωση, συζήτηση και διερεύνηση της μορφής και του περιεχομένου τους μπορούν να ισχυροποιήσουν την άποψη ότι η **λογοτεχνία συνιστά μορφωτικό αγαθό κατάλληλο για καλλιέργεια της δημιουργικής κριτικής σκέψης των μαθητών/-τριών και αισθητική απόλαυση**».

Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, 4/5/2023, αρ. φ. 2953: <https://search.et.gr/el/fek/?fekId=557643>

3. Η θέση της διδασκαλίας του λογοτεχνικού βιβλίου στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογοτεχνίας Λυκείου της Ελλάδας [4]

- ▶ Τι ισχύει φέτος σε σχέση με τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στην Ελλάδα
- Οι οδηγίες για τη διδασκαλία του ολόκληρου λογοτεχνικού βιβλίου έχουν εφαρμοστεί μόνο στα πρότυπα και στα ιδιωτικά σχολεία.
- Ετοιμάστηκε κατάλογος προτεινόμενων λογοτεχνικών βιβλίων και στάλθηκε στα σχολεία.
(https://www.minedu.gov.gr/publications/docs2023/%CE%91%CE%94%CE%91_66%CE%A6%CE%A846%CE%9D%CE%9A%CE%A0%CE%94-%CE%A77%CE%A1.pdf)
- Αναμένεται η εφαρμογή της διδασκαλίας του ολόκληρου λογοτεχνικού βιβλίου σύντομα.

Πηγή πληροφοριών: Δρ Αγάθη Γεωργιάδου, επίτιμη Σχολική Σύμβουλος

3. Η θέση της διδασκαλίας του λογοτεχνικού βιβλίου στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογοτεχνίας Λυκείου της Ελλάδας [5] ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟ 2024 (ΕΛΛΑΔΑ)

Γυμνάσιο	10.	Α'	Οι περιπέτειες του Σέρλοκ Χολμς	Άρθουρ Κόναν Ντόιλ
	11.		Τα λόγια της πλώρης	Ανδρέας Καρκαβίτσας
	12.	Β'	Το ημερολόγιο της Άννα Φρανκ	Άννα Φρανκ
	13.		Ο θάνατος του παλικαριού	Κωστής Παλαμάς
	14.	Γ'	Ο Βάνκας και άλλα διηγήματα	Άντον Τσέχοφ
	15.		Ζητείται Ελπίς	Αντώνης Σαμαράκης
Λύκειο	16.	Α'	Τα ρόδινα ακρογιάλια	Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης
	17.		Περηφάνια και προκατάληψη	Τζέιν Όστιν
	18.	Β'	Ιούλιος Καίσαρας	Ουίλιαμ Σαίξπηρ
	19.		Η τιμή και το χρήμα	Κωνσταντίνος Θεοτόκης
	20.	Γ'	Το αμάρτημα της μητρός μου	Γεώργιος Βιζυηνός
	21.		1984	Τζορτζ Όργουελ

3. Η θέση της διδασκαλίας του λογοτεχνικού βιβλίου στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογοτεχνίας Λυκείου της Ελλάδας [6]

Για την αξιολόγηση του λογοτεχνικού βιβλίου στην Ελλάδα

- ▶ Με βάση το έγγραφο «Καθορισμός εξεταστέας ύλης για τα μαθήματα των Α', Β' και Γ' τάξεων Γενικού Λυκείου...» του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, το λογοτεχνικό βιβλίο δεν περιλαμβάνεται στην εξεταστέα ύλη της τελικής προαγωγικής/ απολυτήριας εξέτασης.
- ▶ Παράλληλα, τα υπόλοιπα διδασκόμενα λογοτεχνικά κείμενα επιλέγονται ελεύθερα από τους/τις φιλολόγους, με βάση γενικές οδηγίες του ΥΠΘΑ. Οι μαθητές/-τριες εξετάζονται σε αδίδακτο κείμενο.
- ▶ Το ολόκληρο λογοτεχνικό βιβλίο, που προβλέπεται ότι θα αρχίσει να διδάσκεται από το εαρινό τετράμηνο 2024-2025, αξιολογείται με ποικίλες μορφές διαμορφωτικής και εναλλακτικής αξιολόγησης.

Βλ. <https://www.iep.edu.gr/el/graf-b-yliko-2024-2025/geniko-lykeio-2024-2025>,
https://www.iep.edu.gr/images/IEP/EPISTIMONIKI_YPIRESIA/Epist_Monades/tmima_B/%CE%93%CE%95%CE%9B_2024-2025/2024-09-19_138934_2_%CE%A3%CE%A5%CE%9D_1_106172_%CE%9D%CE%95%CE%9F%CE%95%CE%9B%CE%9B%CE%97%CE%9D%CE%99%CE%9A%CE%97_%CE%93%CE%9B_%CE%9B%CE%9F%CE%93_%CE%91_%CE%92_%CE%93%CE%95%CE%9B_2024_2025.pdf

3. Η θέση της διδασκαλίας του λογοτεχνικού βιβλίου στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογοτεχνίας Λυκείου της Ελλάδας [7]

- ▶ Οι ως άνω αλλαγές στο Α.Π. Λογοτεχνίας της Ελλάδας σε σχέση με τη διδασκαλία του ολόκληρου λογοτεχνικού βιβλίου, επήλθαν μετά από μια περίοδο συζητήσεων και αναστοχασμού γύρω από την απουσία του μυθιστορήματος από την εκπαίδευση.
- ▶ Ως αποτέλεσμα των πιο πάνω συζητήσεων, αναγνωρίστηκε ότι η «η διδασκαλία ολόκληρων μυθιστορημάτων, αν γίνεται σωστά, μπορεί να αναδείξει την αξία του είδους, όχι μόνον για την προώθηση της φιλιαναγνωσίας αλλά και για την καλλιέργεια του κριτικού γραμματισμού».

(Βλ. Βενετία Αποστολίδου, «Το μυθιστόρημα στο στόχαστρο»: Ο δημόσιος λόγος περί νεοελληνικού μυθιστορήματος και η απουσία του από την εκπαίδευση», στο Β. Αποστολίδου, Δ. Κόκορης, Μ. Μπακογιάννης, Ελ. Χοντολίδου (επιμ.), *Λογοτεχνική ανάγνωση στο σχολείο και στην κοινωνία*, Αθήνα, Gutenberg, 2018, σσ. 154-164.

3. Η θέση της διδασκαλίας του λογοτεχνικού βιβλίου στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Λογοτεχνίας Λυκείου της Ελλάδας [8]

► Για τη συζήτηση γύρω από την απουσία του μυθιστορήματος από την ελλαδική εκπαίδευση, βλ. ενδεικτικά:

○ «Φάκελος μυθιστόρημα», *ΤΟ ΒΗΜΑ*, 23.07.2016:

<https://www.tovima.gr/2016/07/23/books-ideas/fakelos-mythistorima/>

○ «Φάκελος Μυθιστόρημα: Εκτιμήσεις και συμπεράσματα μιας συζήτησης», *ΤΟ ΒΗΜΑ*, 09.09.2016:

<https://www.tovima.gr/2016/09/09/books-ideas/fakelos-mythistorima-ektimiseis-kai-symperasmata-mias-syzitisis/>

Πάντως, η εισαγωγή της διδασκαλίας του ολόκληρου λογοτεχνικού βιβλίου στο μάθημα της λογοτεχνίας στην Ελλάδα, δεν αφορά μόνο το μυθιστόρημα αλλά και την ποίηση (ολόκληρες ποιητικές συλλογές) και το θέατρο.

4. Η διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στην Κύπρο: Προτεινόμενα στάδια

- ▶ Ιδιαίτερα χρήσιμο βοήθημα για το ζήτημα της διδασκαλίας του λογοτεχνικού βιβλίου είναι το βιβλίο των Αγ. Γεωργιάδου, Κ. Δεμερτζή και Σπ. Κιοσσέ, *Η διδασκαλία του ολόκληρου λογοτεχνικού έργου. Θεωρητικά στοιχεία. Παραδείγματα ανάγνωσης και επεξεργασίας λογοτεχνικών κειμένων*, Αθήνα, Μεταίχμιο, 2022.
- ▶ Στο βιβλίο αυτό αξιοποιείται η διεθνής βιβλιογραφία γύρω από το θέμα και παρουσιάζονται οι νέες τάσεις γύρω από το ζήτημα της διδασκαλίας του λογοτεχνικού βιβλίου.
- ▶ Χρήσιμο είναι επίσης το βιβλίο: Ιωάννης Κ. Λάμπρου (επιμ.), *Η διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο γυμνάσιο, Λευκωσία, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου*, 1995.

4. Η διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στην Κύπρο:
Προτεινόμενα στάδια [2]
Λογοτεχνικά βιβλία Λυκείου
από τη σχολική χρονιά 2025 – 2026

- ▶ Α' Λυκείου: Μ. Καραγάτσης, *Το νερό της βροχής*
- ▶ Β' Λυκείου: Ρ. Γαλανάκη, *Ελένη ή ο Κανένας*
- ▶ Γ' Λυκείου: Κ. Πολίτης, *Στου Χατζηφράγκου*

Κατά την περίοδο 2017-2025, στις τάξεις Α' και Β' πέραν του ενός διδασκόμενα λογοτεχνικά βιβλία

Ανομοιομορφία ως προς την αξιολόγηση ανάμεσα, αφενός, στις τάξεις Α' και Β' και, αφετέρου, στην τάξη Γ'.

4. Η διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου: Προτεινόμενα στάδια [2]

- ▶ Με βάση τη βιβλιογραφία, προτείνονται τρία στάδια σε ό,τι αφορά τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου:
  - **Πριν από την ανάγνωση** (προϊδεασμός, αναγνωστικές προσδοκίες, περιεχόμενο: τίτλος, εξώφυλλο, οπισθόφυλλο, συγγραφέας, λογοτεχνικό είδος, θέμα κ.λπ.)
  - **Κατά την ανάγνωση** (πλοκή, χαρακτήρες, αφηγηματική φωνή, εστίαση, σκηνικό, συμβολισμοί, μεταφορές, τα βασικότερα θέματα, ερμηνεία)
  - **Μετά την ανάγνωση** (προεκτάσεις – η σχέση ανάμεσα στον μυθοπλαστικό και στον πραγματικό κόσμο, δημιουργικές/διαθεματικές δραστηριότητες, αξιολόγηση)

Βλ. ενδεικτικά Lesley Roessing, *The “write” to read: Response journals that increase comprehension*, California, Corwin, 2009, passim· Γεωργιάδου (κ. ά.) (2022), σσ. 25-52.

5. Ενδεικτικές μεθοδολογικές εισηγήσεις γύρω από τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο

- ▶ Οι ενδεικτικές μεθοδολογικές εισηγήσεις που ακολουθούν παρουσιάζονται κατά στάδιο διδασκαλίας.
- ▶ Οι εισηγήσεις αφορούν τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου σε τάξεις μεικτής ικανότητας.
- ▶ Υιοθετείται η άποψη ότι «η διδασκαλία του ολόκληρου λογοτεχνικού βιβλίου αφορά όλους τους μαθητές και όχι μόνο τους προικισμένους». (Ariel Sacks, *Whole novels for the whole class: a student-centered approach*, Σαν Φρανσίσκο, Jossey-Bass, 2014, p. 1).
- ▶ Εξάλλου, είναι ιδιαίτερα σημαντικό η διδασκαλία να εκκινεί από το καίριο ερώτημα: «Γιατί (αξίζει) να διαβάσουμε **αυτό το βιβλίο**». Βλ. “How to Teach a Long Novel: Keeping Readers Involved & Engaged”: <https://www.mudandinkteaching.org/news/2019/3/30/how-to-teach-a-long-novel>

5. Ενδεικτικές μεθοδολογικές εισηγήσεις γύρω από τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο [2]

► Πριν από την ανάγνωση

- Διασφάλιση όλων των προϋποθέσεων ώστε η μελέτη του λογοτεχνικού βιβλίου να γίνει σε συνθήκες «που θα ευνοούν την αναγνωστική αυτοδυναμία και απόλαυση» (βλ. Αντώνης Καρτσάκης, «Η διδασκαλία ολόκληρου λογοτεχνικού έργου. Όροι και όρια»): <http://users.sch.gr/sfscholiki/files/mathimata/didaskalia-olokl-logotexn-ergou.pdf>,
- Να παρέχεται χρόνος για ανεξάρτητη ανάγνωση (independent reading) του λογοτεχνικού βιβλίου από τους/τις μαθητές/-τριες. (“A Novel Way to Teach the Novel”: <https://www.theteachersworkshop.com/post/a-novel-way-to-teach-the-novel>)

5. Ενδεικτικές μεθοδολογικές εισηγήσεις γύρω από τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο [3]

► Πριν από την ανάγνωση II

- Δεν ενδείκνυται κατά την έναρξη της διδασκαλίας του λογοτεχνικού βιβλίου να δίνονται εξαρχής πολυάριθμες ερωτήσεις ανά κεφάλαιο (ή ανά διήγημα) αν πρόκειται για συλλογή διηγημάτων), με βάση τις οποίες οι μαθητές/-τριες καλούνται να διαβάσουν το βιβλίο τμηματικά. Η συγκεκριμένη πρακτική πιθανότατα λειτουργεί ανασταλτικά και μάλλον αποτρεπτικά σε σχέση με το πρώτιστο ζητούμενο, που είναι οι μαθητές/-τριες **να διαβάσουν αδιαμεσολάβητα** το βιβλίο.
- Όταν δίνεται ένα ολόκληρο λογοτεχνικό βιβλίο στους/στις μαθητές/-τριες, να αφήνονται να το διαβάσουν ως όλον, χωρίς να τους δίνονται εκ των προτέρων ερωτήσεις ανά κεφάλαιο. [Βλ. Sacks (2014), σ. 1]. Η ανεξάρτητη ανάγνωση (independent reading) είναι ιδιαίτερα σημαντική (βλ. “A Novel Way to Teach the Novel” (<https://www.theteachersworkshop.com/post/a-novel-way-to-teach-the-novel>))

5. Ενδεικτικές μεθοδολογικές εισηγήσεις γύρω από τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο [4]

▶ Πριν από την ανάγνωση III

- Προτείνεται όπως στο εισαγωγικό μάθημα δίνονται **γενικές αναγνωστικές οδηγίες**:
- ✓ Οι μαθητές/-τριες να τηρούν **αναγνωστικό ημερολόγιο**, στο οποίο «καταγράφουν τελείως ελεύθερα προσωπικές τους σκέψεις, συναισθήματα ή και προβληματισμούς - ερωτήματα που τους δημιουργήθηκαν κατά τη διάρκεια της ενασχόλησής τους με το έργο». (Ευ. Φρυδάκη, *Η θεωρία της λογοτεχνίας στην πράξη της διδασκαλίας*, Αθήνα, Κριτική, 2003, σ. 28· Καρτσάκης, ό.π.· Roessing (2009), *passim*.)
- ✓ Εκτός από τον ελεύθερο σχολιασμό του βιβλίου, στο αναγνωστικό ημερολόγιο, είναι δυνατόν να καταγράφονται και απαντήσεις σε ορισμένα γενικά ερωτήματα που θα τεθούν εκ των προτέρων.

5. Ενδεικτικές μεθοδολογικές εισηγήσεις γύρω από τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο [5]

Πριν από την ανάγνωση IV

- ▶ Η πρακτική της τήρησης ημερολογίου αναγνωστικής ανταπόκρισης βασίζεται στη **συναλλακτική θεωρία** της **Louise Rosenblatt**: «Το έργο υπάρχει στο πλαίσιο μιας συναλλαγής μεταξύ αναγνώστη και κειμένου, όπου το κάθε στοιχείο ορίζει και ορίζεται από το άλλο, το ένα δηλαδή δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς το άλλο» (Βλ. Άλκηστη Χρονάκη, *Η συμβολή της ανάγνωσης μυθιστορημάτων στη διαμόρφωση της υποκειμενικότητας των εφήβων* [διδ.δ.], Θεσσαλονίκη, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Α.Π.Θ., 2010, σ. 25):
<https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/28848>

5. Ενδεικτικές μεθοδολογικές εισηγήσεις γύρω από τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο [6]

Πριν από την ανάγνωση V

- ▶ Λόγοι για τους οποίους προτείνεται η τήρηση ημερολογίου αναγνωστικής ανταπόκρισης (reading journal):
  - ❖ Αποτυπώνεται σε αυτό η ατομική πρόσληψη του βιβλίου η οποία κοινοποιείται σε ολόκληρη την τάξη.
  - ❖ Συνιστά ένα είδος εξατομικευμένης και ταυτόχρονα διαμορφωτικής αξιολόγησης.
  - ❖ Συντελεί στην ανάπτυξη μεταγνωστικών δεξιοτήτων.
  - ❖ Ενισχύει τη δεξιότητα της κατανόησης.
  - ❖ Διασυνδέει τις δεξιότητες της ανάγνωσης και της γραπτής έκφρασης.

(Roessing, 2009: p. 31)

5. Ενδεικτικές μεθοδολογικές εισηγήσεις γύρω από τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο [7]

- ▶ **Πριν από την ανάγνωση VI**
- ▶ Εισηγήσεις της L. Roessing (2009, pp. 56, 63, 77, 273) σχετικά με την τήρηση του αναγνωστικού ημερολογίου:
  - Επεξήγηση της χρησιμότητάς του στους/στις μαθητές/-τριες
  - Πρόγραμμα και χρονοδιάγραμμα μελέτης του βιβλίου και τήρησης του ημερολογίου αναγνωστικής ανταπόκρισης: Καθημερινή ανάγνωση διάρκειας 25 λεπτών και παράλληλη καταχώριση σημειώσεων στο ημερολόγιο. Ανάγνωση ολόκληρου του βιβλίου σε καθορισμένο αριθμό εβδομάδων.
  - Καθορισμός είδους ημερολογίου
  - Παροχή παραδειγμάτων ημερολογίου
  - Τακτική εβδομαδιαία αποτίμηση των ημερολογίων από τον/τη διδάσκουσα και αξιολόγησή τους.

5. Ενδεικτικές μεθοδολογικές εισηγήσεις γύρω από τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο [8]

Πριν από την ανάγνωση VII

- ✓ Τα γενικά ερωτήματα του ημερολογίου αναγνωστικής ανταπόκρισης είναι δυνατόν να αφορούν:
  - ❖ Έναν χαρακτήρα, όπως παρουσιάζεται σε ολόκληρο το μυθιστόρημα
  - ❖ Ένα θέμα ή θεματικό μοτίβο όπως εντοπίζεται σε όλο το βιβλίο (μυθιστόρημα, συλλογή διηγημάτων ή ποιημάτων, θεατρικό έργο κ.λπ.)
  - ❖ Τη χρήση της μεταφορικής/συνυποδηλωτικής γλώσσας
  - ❖ Τον χώρο και τον χρόνο κ.λπ. [“Whole class novels reading workshop style”] (<https://amandawritenow.com/whole-class-novels-reading-workshopstyle/#:~:text=If%20you%20are%20implementing%20whole,notes%20about%20the%20class%20novel>).

5. Ενδεικτικές μεθοδολογικές εισηγήσεις γύρω από τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο [9]

**Πριν από
την ανάγνωση VIII**

Παραδείγματα
ημερολογίων
αναγνωστικής
ανταπόκρισης

Τίτλος βιβλίου:	Κεφάλαιο:	Σελίδες
Ημερομηνία:		
Περιεχόμενο του κειμένου που διάβασα		
ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ (Χαρακτήρες, πλοκή, περιστατικά, παραθέματα κ.λπ.)	ΣΚΕΨΕΙΣ, ΣΧΟΛΙΑ, ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ Ο,ΤΙ ΕΧΩ ΔΙΑΒΑΣΕΙ	ΣΕΛΙΔΑ

5. Ενδεικτικές μεθοδολογικές εισηγήσεις γύρω από τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο [10]

Πριν από την ανάγνωση ΙΧ

Παραδείγματα ημερολογίων αναγνωστικής ανταπόκρισης

Σημεία που είναι δυνατόν να σχολιαστούν στο ημερολόγιο αναγνωστικής ανταπόκρισης:

Για την πλοκή:

Περιστατικά της αφηγηματικής δομής, δράση συγκεκριμένων προσώπων, αιτιολόγηση των ενεργειών τους, κ.λπ.

Για τη γλώσσα και το ύφος:

Σχολιασμός των γλωσσικών επιλογών και του ύφους, σε συνάρτηση με την πλοκή και τα πρόσωπα

Για τους χαρακτήρες:

Σχολιασμός της συμπεριφοράς, των σκέψεων, των συναισθημάτων, των κινήτρων και των ενεργειών ενός ή περισσότερων προσώπων

Άλλα ερωτήματα:

Πραγματική ή φανταστική ιστορία;

Πότε και γιατί γράφτηκε;

Θα αντιδρούσα διαφορετικά, αν βρισκόμουν στη θέση ενός από τους ήρωες;

Προβληματισμοί για δυσνόητα σημεία του βιβλίου

5. Ενδεικτικές μεθοδολογικές εισηγήσεις γύρω από τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο [11]

**Πριν από
την ανάγνωση X**

Παραδείγματα
ημερολογίων
αναγνωστικής
ανταπόκρισης

THE WRITE TO READ: RESPONSE JOURNALS THAT INCREASE COMPREHENSION

Double-Entry Response Journal			
Date	Title	Pages	to
	From the BOOK (facts, quotes)	From Your BRAIN (thoughts, reactions, opinions)	Page
1.			
2.			
3.			
4.			

5. Ενδεικτικές μεθοδολογικές εισηγήσεις γύρω από τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο [12]

Πριν από την ανάγνωση XI

Παραδείγματα ημερολογίων αναγνωστικής ανταπόκρισης (L. Roessing, 2009, pp. 79, 80, 86, 236)

Βλ. και στον ιστότοπο:

<https://www.literacywithlesley.com/blog/category/all>

Double-Entry Response Journal		
Subject Cold War Chapter 30		Pages 436-441
From the TEXT (facts, quotes)	From your BRAIN (thoughts, reactions, opinions)	Page
1. The UN was founded to preserve world peace by promoting international peace.	With a union this large wouldn't world domination always be on their mind? Although it is unusual to promote peace I could see this turn into another world war.	435 question
2. There "superpowers" were the United States and the Soviet Union.	There is bound to be tension between these two nations if there are two super powers then they will both strive to be the best. The world is poor hungry and there cannot be two number ones.	436 prediction
3. They saw the communist as a cruel system that took away people's freedom of speech.	This government communism was one of the "big" boys operating in the novel. Heisen and the son of Steves. In both the citizens are unable to have free speech. The United States felt this to be wrong the way the super felt.	437 text + next
4. During the 1950s the United States and the Soviet Union rushed to build nuclear weapons.	The "Chaps" is he wrong. This amount of nuclear weapons being made must have really required a lot of workers and provided a lot of jobs. What happened to these workers after the world was over. I guess they were made - if how did they dispose of these nuclear weapons? It must have been really dangerous.	441 question

5. Ενδεικτικές μεθοδολογικές εισηγήσεις γύρω από τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο [13]

Πριν από την ανάγνωση XII

- ▶ Όπως έχει διαπιστωθεί: «Τα ημερολόγια αναγνωστικής ανταπόκρισης μπορούν να αποδειχθούν ένα σημαντικό μέσο εμβάθυνσης της κατανόησης των λογοτεχνικών έργων, καλλιέργειας αναγνωστικών δεξιοτήτων, προώθησης της εμπλοκής των μαθητών και ενίσχυσης της δημιουργικής στάσης τους απέναντι στα κείμενα (Roessing, 2009) (Γεωργιάδου κ.ά., σ. 25)

5. Ενδεικτικές μεθοδολογικές εισηγήσεις γύρω από τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο [14]

Πριν από την ανάγνωση XIII

- ▶ Το ημερολόγιο αναγνωστικής ανταπόκρισης είναι δυνατόν α) άλλοτε να ετοιμάζεται από τους/τις μαθητές/-τριες χωρίς οποιαδήποτε καθοδήγηση και β) να υποβοηθείται από τους/τις διδάσκουσες.
- ▶ Για τη δεύτερη πρακτική, βλ. τα παραδείγματα που προηγήθηκαν. Βλ. επίσης «Literary Response Journals help students draw personal links to literature by reflecting on what they've read»:
<https://www.prestwickhouse.com/literature/literature-guides/response-journals?srsId=AfmBOorWTNwuJMtu8TOsfG17JIAWQVUArjwYhzGrQIKo1ms5qgjYXMTq#full-list>
- ❖ Δείτε στον πιο πάνω ιστότοπο ενδεικτικά παραδείγματα ερωτημάτων/ερεθισμάτων που είναι δυνατόν να υποβοηθήσουν τους/τις μαθητές/-τριες κατά την ανάγνωση του λογοτεχνικού βιβλίου.

5. Ενδεικτικές μεθοδολογικές εισηγήσεις γύρω από τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο [15]

- ▶ **Κατά την ανάγνωση (Διδασκαλία του βιβλίου) I**
- Η διδασκαλία οργανώνεται κατά τρόπο ώστε να αξιοποιούνται στον μέγιστο δυνατό βαθμό οι εργασίες που έχουν ήδη εκπονηθεί από τους/τις μαθητές/-τριες εκ των προτέρων.
- Εμφάσεις: αφηγηματική δομή/πλοκή, χαρακτήρες, χρονότοπος, θεματικοί άξονες, «ατμόσφαιρα της εποχής», αφηγηματικές τεχνικές, γλώσσα και ύφος, διάλογος λογοτεχνίας/ιστορίας κ.λπ. (ανάλογα με το κείμενο). [Βλ. ενδεικτικά I. Κ. Λάμπρου (επιμ.), *Η διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο γυμνάσιο*, Λευκωσία, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου, 1989, σ. xiii· πολύ χρήσιμοι επίσης οι οδηγοί μελέτης (study guides) για λογοτεχνικά βιβλία, στο πλαίσιο διεθνών εξετάσεων].

5. Ενδεικτικές μεθοδολογικές εισηγήσεις γύρω από τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο [16]

- ▶ **Κατά την ανάγνωση (Διδασκαλία του βιβλίου) II**
  - Σε όλη τη διάρκεια της διδασκαλίας να αποδίδεται ιδιαίτερη έμφαση στην ανάδειξη της αναγνωστικής πρόσληψης των μαθητών/-τριών και στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης.
  - Στόχοι η ανάπτυξη και η εμβάθυνση της θετικής στάσης απέναντι στο λογοτεχνικό βιβλίο και η «δημιουργία κριτικά σκεπτόμενων στοχαστών». (Βλ. Ariel Sacks, p. 3)

5. Ενδεικτικές μεθοδολογικές εισηγήσεις γύρω από τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο [17]

- ▶ **Κατά την ανάγνωση (Διδασκαλία του βιβλίου) III**
  - Τόσο σε αυτό το στάδιο όσο και στο επόμενο ενδείκνυται η λελογισμένη χρήση αναφορικών κειμένων, ποιημάτων, μύθων, ταινιών, εικαστικών έργων κ.λπ., για συσχετισμούς με το υπό διδασκαλία βιβλίο. (Βλ. Ariel Sacks, p. 4)
  - Με επίκεντρο το λογοτεχνικό βιβλίο να γίνονται συσχετισμοί με τη ζωή και την επικαιρότητα, στον βαθμό που αυτοί θα συμβάλουν στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης. (Ο.π., σ. 131).

5. Ενδεικτικές μεθοδολογικές εισηγήσεις γύρω από τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο [18]

- ▶ **Μετά την ανάγνωση (Διδασκαλία του βιβλίου) I**
- Στο 3^ο στάδιο της διδασκαλίας του λογοτεχνικού βιβλίου, μέσω διακειμενικών και διαθεματικών δραστηριοτήτων, οι μαθητές/-τριες αναπτύσσουν την κριτική τους σκέψη και τη δημιουργικότητα (βλ. Καρτσάκης, ό.π.)
- Σε αυτό το στάδιο είναι δυνατόν να αξιοποιούνται συνεξεταζόμενα κείμενα, έργα τέχνης, αποσπάσματα από ταινίες, κ.λπ., με βάση τους επιλεγμένους δείκτες επιτυχίας και επάρκειας.
- Ανάλογα με το βιβλίο, είναι δυνατόν να αξιοποιείται η επικαιροποίηση και η βιωματική μάθηση για ανάδειξη του ανθρωπογνωστικού χαρακτήρα της λογοτεχνίας, καθώς και της σχέσης ανάμεσα στον μυθοπλαστικό και στον πραγματικό κόσμο [βλ. Roessing (2009), p. 279·Αγ. Γεωργιάδου κ.ά. (2022), σ. 50].

5. Ενδεικτικές μεθοδολογικές εισηγήσεις γύρω από τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο [19]

- ▶ **Μετά την ανάγνωση (Διδασκαλία του βιβλίου) II**
  - **Δημιουργική γραφή:** τροποποίηση της αφηγηματικής δομής του λογοτεχνικού βιβλίου, μεταβολή χαρακτήρων, αλλαγή αφηγηματικών τεχνικών, υπόδυση ρόλου κ.λπ.
  - Βιβλιοπαρουσίαση, κριτική βιβλίου, σε δοσμένο επικοινωνιακό πλαίσιο
  - Δραματοποίηση αποσπάσματος
(Βλ. Αγ. Γεωργιάδου, ό.π., σσ. 51-52).

6. Η αξιολόγηση του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο [1]

► Συνοπτική ιστορική αναδρομή

Με βάση πληροφορίες που αντλήσαμε από το "Αρχείο Ιστορίας της Ελληνικής Κυπριακής Εκπαίδευσης, 1800-σήμερα", που εκπονείται στο Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών (Αναστασία Γιάγκου, Κωνσταντίνος Γεωργίου, Θωμάς Παπαγεωργίου), διαπιστώνουμε τα εξής:

- Από τη χρονιά 1962-1963 έχουμε αναφορές στη διδαχθείσα ύλη για κατ' οίκον περίληψη και παρουσιάσεις τις οποίες καλούνται οι μαθητές να κάνουν «επί των αναγνωσθέντων βιβλίων της βιβλιοθήκης». Η πρακτική αυτή συνεχίστηκε από τις αρχές της δεκαετίας του 1960 μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1980.

6. Η αξιολόγηση του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο [2]

- Η συμπερίληψη του λογοτεχνικού βιβλίου στην εξεταστέα ύλη των τελικών εξετάσεων εντοπίζεται στη δεκαετία του 1980.
- Από τα πιο πάνω στοιχεία συνάγεται το συμπέρασμα ότι το λογοτεχνικό βιβλίο είναι ένας από τους σημαντικούς πυλώνες του μαθήματος της λογοτεχνίας.
- Υπάρχουν δυνατότητες συνεχούς βελτίωσης των διαδικασιών και της μεθοδολογίας τόσο στον τομέα της διδασκαλίας όσο και στον τομέα της αξιολόγησης.
- Είναι χρήσιμο να αναπτυχθεί ερευνητική κουλτούρα γύρω από τα πιο πάνω ζητήματα, με στόχο την ποιοτική βελτίωση.

6. Η αξιολόγηση του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο [3]

- ▶ **Η αξιολόγηση του λογοτεχνικού βιβλίου σήμερα**
- ▶ Με δεδομένο ότι το λογοτεχνικό βιβλίο στο Λύκειο είναι ενταγμένο στη γραπτή αξιολόγηση της Λογοτεχνίας (αντίθετα από το Γυμνάσιο), διευκρινίζονται τα εξής:
  - Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να εφαρμόζονται κατά τη διδασκαλία του λογοτεχνικού βιβλίου ποικίλες μορφές αξιολόγησης:
  - **Εναλλακτική αξιολόγηση:** ανάθεση μικρού project, δημιουργική γραφή, συνέντευξη, κριτική βιβλίου κ.λπ.

6. Η αξιολόγηση του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο [4]

- ▶ **Διαμορφωτική αξιολόγηση:** ανατροφοδότηση για την πορεία ανάγνωσης του βιβλίου μέσω ηλεκτρονικής φόρμας (google form, microsoft Form), ερωτήσεις αντικειμενικού τύπου για διάγνωση του βαθμού κατανόησης του περιεχομένου και της πλοκής, διερεύνηση της στάσης των μαθητών έναντι του βιβλίου κ.λπ.
- ▶ **Προετοιμασία εργασιών** από τους/τις μαθητές/-τριες (μοντέλο ανεστραμμένης τάξης)

6. Η αξιολόγηση του λογοτεχνικού βιβλίου στο Λύκειο [5]

► Τελική αξιολόγηση

- Το λογοτεχνικό βιβλίο εξετάζεται στο διαγώνισμα Β' Τετραμήνου, στην τελική κεντρική εξέταση και, σε ό,τι αφορά τη Γ' Λυκείου, και στις Παγκύπριες Εξετάσεις (ερώτηση Β3: 8/30 μον.).
- Από τη σχολική χρονιά 2025-2026 η πιο πάνω οδηγία αφορά και τις τρεις τάξεις της λυκειακής βαθμίδας.
- Σε όλες τις πιο πάνω περιπτώσεις, δίνεται παράθεμα από το βιβλίο. Με την ερώτηση Β3 ελέγχεται ο βαθμός υλοποίησης συγκεκριμένου δείκτη επιτυχίας.

7. Ανακεφαλαίωση

- ▶ Η παιδευτική αξία της διδασκαλίας του ολόκληρου λογοτεχνικού βιβλίου είναι δεδομένη και γενικά παραδεκτή.
- ▶ Εκσυγχρονισμός της διδασκαλίας, αφενός, με αξιοποίηση των θεωριών αναγνωστικής ανταπόκρισης και, αφετέρου, με τη λελογισμένη αξιοποίηση της τεχνολογίας.
- ▶ Ποικιλία μορφών διαμορφωτικής και εναλλακτικής αξιολόγησης με έμφαση στο ημερολόγιο αναγνωστικής ανταπόκρισης (είτε με είτε χωρίς καθοδηγητικά ερωτήματα, ανάλογα με τις δυνατότητες των μαθητών/-τριών)
- ▶ Σημαντική η δική σας συμβολή μέσω των εισηγήσεών σας για επίτευξη του πρώτιστου στόχου, που είναι η ενίσχυση της φιλιαναγνωσίας και η διαμόρφωση μιας νέας γενιάς φίλων του λογοτεχνικού βιβλίου.

7. Ανακεφαλαίωση [2]

- ▶ Δεξιότητες ανάγνωσης του λογοτεχνικού βιβλίου που αναμένεται να υλοποιηθούν με την ολοκλήρωση της διδασκαλίας του, σε κάθε τάξη:
  - Γνωρίζω τον σκοπό για τον οποίο διαβάζω.
  - Αξιοποιώ τις προϋπάρχουσες γνώσεις
  - Θέτω ερωτήματα για το βιβλίο, πριν, κατά και μετά την ανάγνωσή του.
  - Διασυνδέω την ανάγνωση του βιβλίου με τη ζωή μου, με άλλα κείμενα και με τον κόσμο.
  - Εξάγω συμπεράσματα από την ανάγνωση του βιβλίου.
  - Φαντάζομαι/δημιουργώ εικόνες.

7. Ανακεφαλαίωση [3]

- Προσδιορίζω τις λεπτομέρειες που είναι σημαντικές και κρίνω τον βαθμό αξιοπιστίας του αφηγητή.
- Κάνω προβλέψεις με βάση το περιεχόμενο του βιβλίου
- Αποδίδω περιληπτικά το περιεχόμενό του.
- Αναστοχάζομαι και, όπου χρειάζεται, αναθεωρώ τις αρχικές αντιλήψεις/ερμηνείες μου.

[L. Roessing (2009), p. 265]

- Απολαμβάνω να διαβάζω και κατανοώ ό,τι διαβάζω [πρβλ. πρόσφατα δημοσιεύματα για το γεγονός ότι πολύ μεγάλος αριθμός μαθητών/-τριών δεν κατανοούν τι διαβάζουν!]

8. Συζήτηση

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ

Ευχαριστώ για την προσοχή σας.